
ESTUDI SOBRE LA INCIDÈNCIA DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE A L'ADOLESCÈNCIA

Maria del Carme Artigues Ballester

INDEX

1. Introducció	2.
2. Objectius	3.
3. Marc teòric	
3.1. Adolescència	3.
3.2. Violència de gènere	5.
4. Marc normatiu	12.
5. Metodologia	13.
6. Contextualització	
6.1. La població del municipi de Felanitx	15.
6.2. Protocol dels serveis socials comunitaris bàsics i col·laboració institucional per a la millora de l'atenció a les víctimes de violència masclista al municipi	18.
6.3. Actuacions en matèria de prevenció de la violència de gènere y promoció de la igualtat realitzada des del consistori de Felanitx	19.
7. Resultats, anàlisi i avaluació de les enquestes	20.
8. Resultats, anàlisi i avaluació de les entrevistes	30.
9. Resultats, anàlisi i avaluació de les taules rodones	33.
10. Conclusions	36.
11. Bibliografia	38.

1. Introducció

Ens trobem en una societat caracteritzada per la persistència masclista. Una de les formes de representació és la violència de gènere, que s'exerceix sobre les dones pel fet de ser-ho. La violència de gènere s'ha convertit en un problema social que avança al mateix ritme que el nombre de morts que causa.

Aquesta problemàtica ha provocat la creació de diferents polítiques d'igualtat, prevenció i actuació a nivell estatal i autonòmic, provocant canvis i l'elaboració de mesures d'actuació a nivell local.

L'adolescència és essencialment una etapa de canvi a tots els nivells, corporals, mentals i socials. En aquesta fase vital té lloc la transició de la infància a la joventut. Possiblement la transformació més gran es troba entre la pubertat i l'adolescència, que a més va acompanyada de canvis físics, amb el seu corresponent impacte psicològic i social.

Viure aquests canvis i redefinir-se com a persona pot provocar l'aparició de pensaments i sentiments molt intensos. Davant d'aquest tsunami d'emocions, cada jove respon i actua com pot, amb els amics, familiars, sol o explorant els límits de la seva nova condició.

Aquesta caracterització de l'adolescència provoca que la societat, fent referència també als pares i mares, així com als mateixos/as adolescents, a més de les administracions que els envolten, puguin oblidar-se d'algunes problemàtiques socials a les que poden estar exposats com és la violència de gènere.

Per això s'ha proposat l'elaboració d'un estudi de recerca centrat al municipi de Felanitx (Mallorca), amb la finalitat no tan sols de l'obtenció de resultats, sinó també per millorar el protocol d'intervenció de l'ajuntament del municipi, que actualment està centrat en dones adultes, i així poder adaptar-lo, de la millor manera, a adolescents.

2. Objectius

L'estudi té com a objectiu general conèixer la percepció i la incidència de la violència de gènere en la població adolescent del municipi de Felanitx. Aquest objectiu general es concreta en els següents objectius específics:

- Determinar les tipologies de violència de gènere que pateixen els joves, des de la seva perspectiva i el seu punt de vista.
- Avaluar les habilitats que tenen els joves per identificar els diferents nivells de violència de gènere que hi pot haver a les seves relacions.
- Avaluar les capacitats d'actuació que tenen els joves i els seus familiars front a la violència de gènere.
- Millorar la qualitat dels serveis que donen els professionals dins l'àmbit d'estudi

3. Marc teòric

3.1. Adolescència

El concepte d'adolescència el defineix UNICEF (2020) com una etapa necessària i important per fer-nos adults. Essencialment és una etapa amb valor i riquesa en si mateixa, que ofereix infinites possibilitats per a l'aprenentatge i el desenvolupament de fortaleses. És una etapa desafiant, de molts canvis i interrogants per als adolescents, però també per als pares i mares i adults/es propers/es.

L'adolescència és una etapa de la vida on la persona es sent criatura i adulta alhora, però sabem que no és ni una cosa ni l'altra. Està en transició permanent: passar de ser nen/nena i dependre del món adult per a tot, a ser jove i començar a fer-se càrrec de la seva vida.

L'Organització Panamericana de la Salut (2022) defineix l'adolescència com l'etapa que transcorre entre els 10 i els 19 anys. Normalment la divideixen en dues fases; adolescència primerenca de 12 a 14 anys i adolescència tardana de 15 a 19 anys. A cadascuna d'aquestes etapes es presenten canvis fisiològics (estimulació i funcionament dels òrgans per hormones, femenines i masculines), estructurals (anatòmics), psicològics (integració de la personalitat i identitat) i l'adaptació als canvis culturals i/o socials .

A la vida adolescent tenen lloc diverses transformacions que produeixen desorientació en diferents aspectes. Així com expliquen Poncela, (2014), en general, se sol parlar de conflictes i, de vegades, de canvis.

En aquesta etapa, els canvis físics són importants, ja que causen moviment als joves adolescents. No és que siguin un problema en si, però es tracta d'acceptar-los, suportar-los i adaptar-s'hi. Els canvis relacionats amb la pubertat són, potser, els més destacats, perquè comporten inquietuds sobre la seva imatge, entre d'altres. Augmenta la consciència corporal, les preocupacions sobre la força i l'atractiu; se sent ira, buit, també excitació sexual. Diverses són les pertorbacions o els desconcerts notats. D'altra banda, és una aventura cap a allò que és nou (Poncela, 2014).

També apareixen els canvis cognitius amb el desenvolupament del pensament abstracte, és a dir, comencen a raonar i anticipar i d'aquí deriva la formació de la identitat. Es consideren éssers independents i també pensen què volen per al seu futur; es demanen qui són i s'observen en els diferents rols que exerceixen. Aquests canvis van de la mà de les variacions emocionals i, per descomptat, de conducta (Poncela, 2014).

Els canvis psicoafectius en aquesta etapa, les emocions estan a flor de pell. Els i les joves presenten episodis d'enuig, ira, tristesa, depressió, por, ansietat, timidesa, etc. I els canvis de personalitat estan a l'ordre del dia, a més, són sobtats, ràpids i sense excuses o raons aparents, especialment la irritabilitat. Així, també sorgeix una mena d'indiferència o una manca d'interès generalitzat, de vegades es tracta d'una actitud que trien com a defensa a la intrusió adulta (Poncela, 2014).

Els canvis d'humor sobtats sense causa aparent, una depressió profunda i un enuig desbordat són algunes de les emocions més característiques en aquesta etapa de la vida. El mal geni és important. Exigeixen privadesa i solen ser temperamentals, aparentment exagerats i inconsistents, alguns excessivament tímids i cohibits. Importa saber que el mal humor i la sobreacció no entenedora, de vegades amb els progenitors, és degut a la vergonya que projecten fora quan es tracta d'una tensió i d'un conflicte intern (Poncela, 2014).

També apareixen transformacions de la conducta, que es mouen entre la necessitat de llibertat i la necessitat de límits. I conflictes tant de caire familiar, escolar, amb les drogues,

comunicacionals, sentimentals, etc., que afecten a la seva persona, a les seves relacions i a l'entorn.

3.2. Violència de gènere

Es mostrarà una conceptualització dels antecedents teòrics existents pel que fa a l'objecte d'estudi.

• **Violència de gènere.** Així com explica la llei orgànica 1/2004, article 1, de Mesures Protecció Integral contra la Violència de Gènere:

“Tot acte de violència (...) que, com a manifestació de la discriminació, la situació de desigualtat i les relacions de poder dels homes sobre les dones, s'exerceix sobre aquestes part dels qui siguin o hagin estat els seus esposos o dels qui estiguin o hagin estat lligats a elles per relacions similars d'activitat, encara sense convivència (...) que tingui o pugui tenir com a resultat uns danys o patiments físics, sexuals o psicològics per a la dona, així com amenaces de tals actes, la coacció o la privació arbitrària de la llibertat, tant si es produeix a la vida pública o privada”

D'altra banda, el 1993, a la declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona, ONU, es va definir com qualsevol acte de violència basat en el gènere el resultat possible o real del qual és un mal físic, sexual o psicològic, incloses amenaces, la coacció o privació arbitrària de la llibertat, ja sigui que passi a la vida pública o privada.

Segons el Govern d'Espanya, Ministeri de Salut, Serveis Socials i Igualtat,

la violència de gènere era i és una de les més clares manifestacions de desigualtat i de les relacions de poder dels homes sobre les dones. Aquest tipus de violència es basa i s'exerceix per les diferències subjectives entre els sexes, les desigualtats establertes i perpetuades i els estatus de poder, entre d'altres. En poques paraules, les dones pateixen violència pel simple fet de ser dona i les víctimes són dones de qualsevol extracte social, nivell educatiu, cultural o econòmic (2020)

Segons fa referència l'ONU (2013), en relació a la diferència entre la violència de gènere i la violència contra les dones i les nenes, la podem comprovar a la definició que es fa de la violència de gènere com a

tot acte de violència basat en el gènere que tingui o pugui tenir com a resultat un dany o patiment físic, sexual o mental per la dona, així com les amenaces d'aquests actes, la coacció o la privació arbitrària de llibertat, tant es produeixin a la vida pública o privada; i quan es parla de violència contra les dones i les nenes, que inclou, amb caràcter no limitatiu, la violència física, sexual i psicològica que es produeix al si de la família, o de la comunitat, així com la perpetrada o tolerada per l'estat.

Així mateix, l'ONU Dones (2021) clarifica els diferents tipus de violència contra les dones i les nenes dins de l'àmbit privat, coneguts com:

-Violència econòmica: consisteix en aconseguir o intentar aconseguir la dependència financera de l'altra persona, mantenint així, un control total sobre els seus recursos financers, impedit accedir-hi i prohibint treballar o assistir a l'escola.

-Violència psicològica: consisteix en provocar por a través de la intimidació; en amenaçar amb danys físics una persona, la seva parella, o les filles o fills, o amb la destrucció de les seves mascotes, o béns personals; en sotmetre una persona amb danys psicològics o forçar-la a l'aïllament de les seves amistats, família o de l'escola o el treball.

-Violència emocional: consisteix en minar l'autoestima d'una persona a través de crítiques constants, a infravalorar-ne les capacitats, insultar-la o sotmetre-la a altres tipus d'abusos verbals; danyar la relació d'una parella amb filles o fills, o no permetre que la parella pugui veure als seus familiars o amics.

-Violència física: consisteix en la causa o l'intent de causar danys a una parella colpejant-la, amb puntades de peu, cremant-la, pessigant-la, empenyent-la, donant-li bufetades, mossegant-la, negant atenció mèdica o obligant-la a consumir alcohol o drogues. Així com fent servir qualsevol tipus de força física contra ella. Podeu incloure danys a la propietat.

-Violència sexual: s'entén qualsevol acte de naturalesa sexual comès contra la voluntat de l'altra persona, ja sigui que aquesta no hagi donat el seu consentiment o que no pugui fer-ho per ser menor d'edat, patir una discapacitat mental o trobar-se greument intoxicat o inconscient per efectes de l'alcohol o les drogues. La violència sexual pot incloure:

-Assetjament sexual: Comprèn el contacte físic no consentit, per exemple, quan una persona aferra, enganxa bufetades o realitza tocaments sexuals a una altra persona. Inclouen també altre tipus de violència no física, com esbroncades, comentaris sexuals sobre el cos o aspecte d'una persona, sol·licitud de favors sexuals, mirades sexualment suggerides, aguait i exhibició d'òrgans sexuals.

-Violació: es tracta de qualsevol penetració vaginal, anal o oral no consentida, utilitzant qualsevol part del cos o objecte. Pot ser una persona coneguda o no per la supervivent, passar dins del matrimoni i una relació de parella, així com durant un conflicte armat.

-Violació correctiva: forma de violació perpetrada contra una persona per la seva orientació sexual o la seva identitat de gènere. La seva finalitat és obligar la víctima a comportar-se de manera heterosexual o d'acord amb una determinada visió normativa de la identitat de gènere.

-Cultura de la violació: és l'entorn social que permet normalitzar i justificar la violació sexual. Té el seu origen en el patriarcat i s'alimenta d'unes desigualtats i biaixos persistents pel que fa a gènere i sexualitat.

-La violència en línia o digital, segons l'ONU, parla de qualsevol acte de violència comesa, assistit o agreujat per l'ús de les tecnologies de la informació i les comunicacions contra una dona, pel fet de ser-ho. La violència en línia pot incloure el ciberassetjament, que consisteix en l'enviament de missatges intimidatoris o amenaçadors. Sexting, que és l'enviament de missatges o fotografies de contingut explícit sense comptar amb l'autorització de la persona destinatària. Doxing, que és la publicació d'informació privada o identificativa sobre la víctima.

• **Femicidi**, concepte exposat per les Nacions Unides per als Drets Humans, desenvolupat per Diana Rusell i Jane Caputi a la dècada dels any 90. Aquestes autores exposen el concepte fent referència a

les morts violentes de dones que s'ubiquen a l'extrem d'un contínuum de violència, que inclou moltes més formes que les de l'àmbit privat o íntim. En efecte, ja des d'aquesta primera formulació femicide sorgeix com a expressió per evidenciar que la majoria dels assassinats de dones per part dels seus marits, nuvis, pares, coneguts i també els comesos per desconeguts, tenen un substrat comú a la misogínia, crims que constitueixen, segons el parer de les autores, "la forma més extrema de terrorisme sexista, motivada per odi, menyspreu, plaer o sentiment de propietat sobre les dones". És, per tant, un concepte que sorgeix amb una intenció política: desvetllar el substrat sexista o misogin d'aquests crims que roman ocult quan s'hi fa referència a través de paraules neutres com homicidi o assassinat.

Tot i parlar principalment de crims, l'amplitud d'aquest concepte queda expressada en el paràgraf següent, un dels més citats (Toledo, 2019) en diverses publicacions i estudis sobre el tema:

El feminicidi representa l'extrem d'un *contínuum* de terror antifemení que inclou una àmplia varietat d'abusos verbals i físics, com és la violació, la tortura, l'esclavitud sexual, l'abús sexual infantil incestuós o extrafamiliar, pallisses físiques i emocionals, assetjament sexual (per telèfon, al carrer, a l'oficina i a l'aula), mutilació genital (clitoridectomies, escissió, infibulacions), operacions ginecològiques innecessàries (histerectomies gratuïtes), heterosexualitat forçada, esterilització forçada, maternitat forçada (per la criminalització de la contracepció i de l'avortament), psicocirurgia, la prohibició del menjar per a dones en algunes cultures, cirurgia plàstica i altres mutilacions en nom de l'embelliment. Sempre que aquestes formes de terrorisme acaben en mort, es transformen en femicidis.

• **Mutilació genital femenina**, així com explica la Delegació del Govern contra la Violència de Gènere (2020), és una pràctica tradicional amb fortes i ancestrals arrels socioculturals. És definida per l'OMS (2013) com "tots els procediments que, de forma intencional i per motius no mèdics, alteren o lesionen els òrgans genitals femenins". Normalment es realitza a nenes entre 0 i 14 anys i, ocasionalment, a dones adultes.

Es considerada una pràctica Tradicional Perjudicial juntament amb el matrimoni infantil o forçat, els lligams, les ratllades, les cremades, les marques, els ritus iniciàtics violents, l'engreix, els crims d'honor i la violència relacionada amb els dots, l'exorcisme o la "bruixeria". (Assemblea General de l'ONU, 2006).

La prevalença d'aquesta pràctica varia entre grups ètnics, però es concentra a 30 països d'Àfrica, principalment a la regió subsahariana, encara que també a altres zones del continent. També s'ha registrat a països de l'Orient Mitjà i Àsia, així com a comunitats a Europa de l'Est i Amèrica del Sud.

Encara que socialment a Europa i als Estats Units es percebi com una pràctica arcaica i bàrbara, molt allunyada de la nostra cultura, cal recordar que des del segle XVII i fins al XX s'han utilitzat procediments químics, quirúrgics i teràpies electroconvulsives per prevenir i tractar l'epilèpsia, la histèria, la masturbació o la nimfomania, que es consideraven problemes sexuals de les dones. (Delegació del Govern contra la Violència de Gènere, 2021). Aquestes pràctiques no es consideren Mutilació Genital Femenina perquè en aquella època encara no s'havia encunyat el terme, però les hem de considerar per comprendre que totes les societats han desenvolupat diferents tècniques de control de la sexualitat de les dones, amb graus de violència elevats. (Correa, 2019).

• **Escala cíclica de la violència de gènere a l'adolescència**

L'escala cíclica de la violència de gènere a l'adolescència es va publicar l'any 2016, per Carmen Ruiz, en un estudi titulat *Voces tras los datos*. L'autora va descriure el camí que segueix la violència de gènere a les relacions adolescents.

Font: Ruiz, C., 2016

Així com explica na Carmen Ruiz, la violència de gènere no està interioritzada en els/les adolescents, per això crea l'escala cíclica, vitalitzada a través del vídeo de la història de Pepe y na Pepa, on s'explica de manera clara el procés d'així com es percep el control, l'aïllament, i la resta d'escalons ascendents que agreugen els maltractaments. És aquí on s'introdueixen els mites de l'amor romàntic, tan importants i interioritzats sobretot pels joves, que afecten a la violència de gènere (Ruiz, C., 2016)

- **Noves formes de violència de gènere**

- **Sexting primari:** fa referència a l'enviament de missatges o fotografies sexuals, eròtiques o pornogràfiques per mitjà de les tecnologies de la informació i la comunicació (Direcció Insular d'Igualtat i Diversitat & Fundació IRES, 2021).

- **Sexting secundari:** conductes de difusió autoritzada de continguts íntims de terceres persones que es troba regulat a l'article 197.7 del Codi Penal Espanyol (Direcció Insular d'Igualtat i Diversitat & Fundació IRES, 2021).

- **Sextorsió o extorsió sexual:** és una forma d'exploració sexual que utilitza formes no físiques de coacció per aconseguir favors sexuals de la víctima. Fa referència a les explotacions sexuals en què l'abús de poder o amenaça de la publicació d'informació o imatges sexuals són el mitjà de coacció (Direcció Insular d'Igualtat i Diversitat & Fundació IRES, 2021).

- **Grooming:** també anomenat ciberasalt pedòfil, consisteix en una sèrie d'actituds i actuacions enganyoses dutes a terme per part d'un adult, amb l'objectiu d'obtenir la confiança d'un menor d'edat i obtenir favors sexuals (Direcció Insular d'Igualtat i Diversitat & Fundació IRES, 2021).

- **Ciberbullying:** es produeix quan un/una adolescent és turmentat, amenaçat, assaltat, humiliat, molestat, d'una manera o altra, per un altre nen o adolescent mitjançant l'ús d'internet, tecnologies interactives i digitals o telèfon mòbil. Hi ha d'haver menors implicats per tots dos bàndols, o almenys ha de ser iniciat per un menor per anar en contra d'un altre (Direcció Insular d'Igualtat i Diversitat & Fundació IRES, 2021).

- **Explotació sexual en línia:** mitjançant sexcams i captació digital de dones i adolescents. Utilitzen pàgines com Onlyfans, Sugar Daddy on es cosifica el cos de la dona per obtenir beneficis econòmics (Direcció Insular d'Igualtat i Diversitat & Fundació IRES, 2021).

- **Doxing:** consisteix en la pràctica que es realitza a Internet de recerca i publicació d'informació privada o identificativa, sobre una persona, generalment amb el propòsit d'intimidat, humiliar o amenaçar (Direcció Insular d'Igualtat i Diversitat & Fundació IRES, 2021) .

4. Marc normatiu

Per a l'elaboració d'un marc normatiu complet, així com també per a la comprensió i conceptualització d'aquest estudi, cal iniciar el recorregut legislatiu per l'àmbit nacional recordant que no fou fins l'any 1978 quan va entrar en vigor la Constitució i es va consagrar el dret a la igualtat a la nostra normativa; aquest reconeixement formal del principi d'igualtat és l'inici del camí cap a la modificació i aprovació de diferents normatives que impulsaran la igualtat, l'aprovació de la llei del divorci (l'any 1981), l'aparició de les primeres campanyes institucionals de denúncia dels maltractaments i la posada en marxa dels primers recursos socials d'atenció a les víctimes de violència de gènere (Serveis Socials Comunitaris Bàsics de l'Ajuntament de Felanitx, 2019).

Posteriorment apareixen noves lleis, d'àmbit nacional, les quals resulta imprescindible fer referència com és la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere. Una llei de nivell estatal, que té com a

Actuar contra la violència, que com a manifestació de la discriminació, la situació de desigualtat, i les relacions de poder dels homes contra les dones, s'exerceix sobre aquestes per part de qui siguin o hagin estat els seus conjuges o de qui són o hagin estat lligats a elles per relacions similars d'afectivitat, encara que sense convivència. La llei estableix mesures de protecció integral, amb la finalitat de prevenir, sancionar i erradicar aquesta violència i donar assistència a les víctimes. objectiu (Serveis Socials Comunitaris Bàsics de l'Ajuntament de Felanitx, 2019, pp 7.)

També cal fer referència a algunes de les reformes de la Llei integral, recollides en el Codi Penal, reformat al 1989. A partir d'aquest any hi ha hagut nombroses modificacions legals en matèria de violència de gènere; la darrera reforma va ser l'any 2015, a través de la Llei

Orgànica 1/2015, per la que es va modificar la Llei Orgànica 10/1995, que modifica alguns dels aspectes penals relacionats amb la violència de gènere. Cal destacar que en la darrera reforma es va introduir la discriminació de gènere o per raons de sexe com un agreujant a la responsabilitat criminal i a més s'inclou el gènere com un dels motius que condueixen a cometre crims per raons d'odi.

El 13 de setembre del 2017, el Plec del Senat va aprovar l'Informe de la Ponència d'Estudi per la Elaboració d'Estratègies contra la Violència de Gènere. Per altra banda, el mateix any, el Congrés va aprovar l'Informe de Subcomissió per un Pacte d'Estat en Matèria de Violència de Gènere. Aquest és un acord social, polític i institucional que recull mesures bàsiques en matèria de violència de gènere.

Passant a l'àmbit autonòmic, i per això no menys important, però si més recent, hem de fer referència a la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Aquesta llei compta amb una descripció molt exhaustiva del que és la violència de gènere; la violència a la que fa referència aquesta llei "compreu qualsevol acte de violència per raó de sexe que tingui, o pugui tenir, com a conseqüència un perjudici o sofriment en la salut física, sexual o psicològica, així com també la coerció, amenaces i privacions de la seva llibertat, tant en la vida pública com privada." (Serveis Socials Comunitaris Bàsics de l'Ajuntament de Felanitx, 2019)

5. Metodologia

El treball de recerca realitzat està centrat en la recerca qualitativa i quantitativa, lo qual permet descriure experiències de la vida i donar-hi significat, i així poder complir l'objectiu principal d'aquest tipus d'investigació que és observar i analitzar des de la perspectiva del grup de persones estudiades.

La investigació es nodreix de tres tècniques de recerca complementàries, que són les següents:

- L'enquesta semiestructurada, incloent preguntes obertes
- L'entrevista focal
- Els grups de discussió

L'estudi realitzat s'ha elaborat d'acord amb un disseny que permet el compliment d'uns criteris fonamentals, que són assolir la major credibilitat possible per poder confiar en els resultats obtinguts: mantenir l'equilibri de gènere a les consultes realitzades en diversos sectors i mantenir-ne la distribució territorial com a referència a totes les consultes.

Finalment, els estudis realitzats són els següents:

-Enquestes generalitzades a joves d'entre 12 i 20 anys, alumnes dels centres educatius d'Educació Secundària Obligatòria, Batxillerat i Formació Professional del municipi de Felanitx (IES Felanitx, Es Lledoner). Les enquestes no tenen restriccions de nivell educatiu, ja que contenen llenguatge obert, generalitzat i comprensiu.

Les enquestes realitzades als alumnes compten amb una mostra de 754 enquestes vàlides. Tenint en compte que el nombre d'alumnes que hi ha als dos centres és de 1224, podem considerar la mostra com a representativa.

-Entrevistes a sis professionals expertes i un expert en temes referents a l'objectiu d'estudi. Aquestes entrevistes han estat basades en un mostreig intencional o per judici. Aquesta pràctica de mostreig selecciona es basa en els coneixements de la persona investigadora i amb la col·laboració de la regidoria d'Igualtat de l'Ajuntament de Felanitx. Aquelles expertes i experts seleccionats i finalment entrevistats són:

- Educadora social dels Serveis Socials del municipi de Felanitx
- Psicòloga social dels Serveis Socials del municipi de Felanitx
- Pediatra del centre de salut del Felanitx
- Policia tutor
- Personal tècnic de serveis a la comunitat de l'IES Felanitx
- Cap d'estudis de FP i general del centre IES Felanitx
- Servei d'atenció psicològica de la Direcció Insular d'Igualtat i Diversitat del Consell de Mallorca

-Grups de discussió. Han estat organitzats en tres grups diferents d'entrevistes, sent així el primer grup, un jove de 17 anys i una jova de 17 anys que cursen 2n de Batxillerat a l'IES

Felanitx. Un segon grup compost per dues joves de 12 i 13 anys que cursen 1r i 2n ESO respectivament i un jove de 13 anys que cursa 2n ESO a l'IES Felanitx. Un tercer grup format per dues joves de 14 anys que cursen 4t ESO, i dos joves de sexe indefinit de 14 i 15 anys respectivament que cursen 3r ESO al Lledoner. La dinàmica d'aquests grups consisteix en la realització de preguntes dissenyades amb la finalitat de poder donar resposta als objectius específics plantejats inicialment a l'estudi

Anàlisi:

Tota la informació recollida s'ha mantingut protegida mitjançant l'anonimat, i comptant amb una autorització de consentiment d'enregistrament dels grups de discussió, dels menors participants, per part dels pares, mares o tutors/es legals.

L'elaboració i l'anàlisi de les entrevistes s'han fet a través del programa SurveMonkey, facilitat per la regidoria d'Igualtat de l'Ajuntament de Felanitx.

L'estudi compta amb un anàlisi descriptiu, amb estadístiques no paramètriques. S'analitzen les respostes per les variables següents: gènere o sexe, l'edat, les experiències, etc. També es fan anàlisis d'algunes preguntes obertes per determinar la presència de respostes dominants.

6. Contextualització

6.1. La població del municipi de Felanitx

Felanitx és un municipi situat al sud-est de l'illa de Mallorca que ocupa una superfície de 171,67 km², sent el quart municipi més gran de l'illa. El municipi està delimitat pel sud amb el terme de Santanyí, per l'oest amb Campos i Porreres, pel nord amb Vilafranca i Manacor i per l'est amb el mar Mediterrani. (Ajuntament de Felanitx, 2022).

El municipi de Felanitx està compost per vuit nuclis de població interior, Felanitx, Cas Concos, Es Carritxó, s'Horta, Son Valls, Son Mesquida, Son Negre i Son Prohens. I tres nuclis de població costa: Portocolom, Cala Ferrera i Cala Serena.

La població del municipi està distribuïda de manera desigual a través d'aquests nuclis, concentrada sobretot a Felanitx i Portocolom, que registren un gran nombre de residents. La resta de les àrees són nuclis de dimensions reduïdes i que registren poca població.

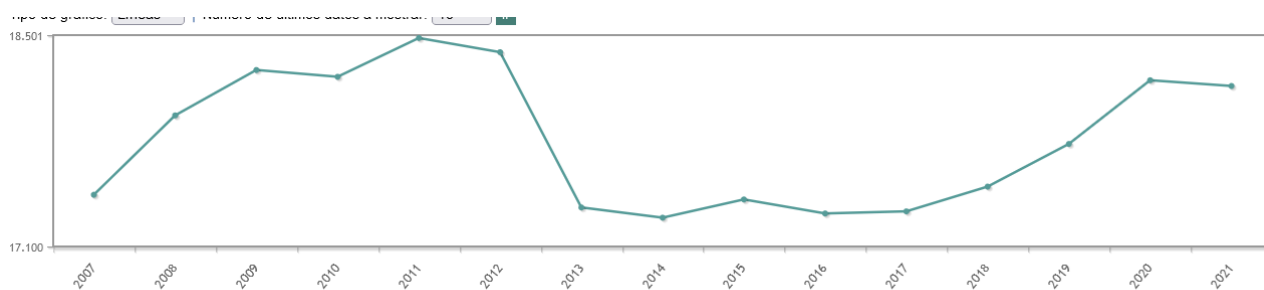
Actualment, Felanitx és un municipi que viu principalment del turisme, però l'agricultura i la indústria mantenen certa importància encara a la zona. (Ajuntament de Felanitx, 2022).

L'any 2021 consten enregistrats al municipi 18.164 habitants, dels quals 9.163 són homes (50,5%) i 9001 són dones (49,5%).

Analitzant les dades de l'Institut Nacional d'Estadística, que es mostren a la Gràfica 1, un altre aspecte remarcable és que la població de Felanitx no ha crescut durant els darrers 10 anys; des del 2010 s'han anat perdent i recuperant habitants, però l'any 2020 la població és lleugerament inferior a la que hi havia al 2010.

GRÀFIC 1. Evolució de la població en el municipi de Felanitx.

Font: Institut Nacional d'Estadística (2021)

El nucli de Felanitx concentra el 55% de la població, mentre que Portocolom és el segon nucli amb més volum de població, amb un 25%. En els dos casos, la ràtio entre homes i dones és molt propera al 50%. El nucli més feminitzat, amb un 52% de dones, és Cala Serena, mentre que Cala Ferrera és el més masculinitzat, amb gairebé un 54% dels homes.

Si ens centrem en analitzar la població de Felanitx en funció de la seva edat, a l'any 2019 hi ha 2.657 persones que són menors de 20 anys, volum que correspon al 20% de la població total, mentre que el 5% de la població és de 20 a 25 anys, i finalment el 75% restant és més gran de 25 anys. El percentatge d'homes és un punt més gran al de les dones a la majoria de les franges d'edat.

Tal com apunten les xifres referents a l'any 2021, i així com es mostra a la taula 1, cal destacar, en comparació a l'any 2019, que els habitants de menys de 20 anys continuen sent el 20% de la població, però el nombre ha baixat a 2.146 persones. Els joves de 20 a 25 anys segueixen representant el 5% de la població, respecte a un total de 18840 de persones, sent així, a la població de 25 a 64 anys el 55% de la població total del municipi, i comptant amb 19 % de la població amb més de 65 anys.

Tabla 1. Piràmide d'edat de l'any 2021

AJUNTAMENT DE FELANITX
Padró Municipal

Data: 21 d'octubre de
2021

PIRÀMIDE D'EDATS

EDATS	HOMES		DONES		TOTALS	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%
0 a 4	505	3	435	2	940	5
5 a 9	539	3	449	2	988	5
10 a 14	581	3	450	2	1031	5
15 a 19	521	3	438	2	959	5
20 a 24	510	3	446	2	956	5
25 a 29	573	3	538	3	1111	6
30 a 34	625	3	622	3	1247	6
35 a 39	700	4	631	3	1331	7
40 a 44	780	4	669	4	1449	8
45 a 49	777	4	684	4	1461	8
50 a 54	691	4	635	3	1326	7
55 a 59	661	4	615	3	1276	7
60 a 64	574	3	587	3	1161	6
65 a 69	497	3	501	3	998	6
70 a 74	401	2	408	2	809	4
75 a 79	320	2	368	2	688	4
80 a 84	204	1	278	1	482	2
85 a 89	134	1	244	1	378	2
90 a 94	46	0	132	1	178	1
95 a 99	26	0	35	0	61	0
100 a 104	4	0	4	0	8	0
Més de 105	1	0	1	0	2	0
Totals	9670	51	9170	49	18840	100

Pag.: 1

Font: Ajuntament de Felanitx (2022)

Si ens centrem a analitzar la població de Felanitx en funció de la nacionalitat, podem observar que 4.108 persones són de nacionalitat estrangera, volum que correspon al 23% de la població total, mentre que el 77% restant és de nacionalitat espanyola (14.056 persones) . Aquesta mateixa relació es manté per al grup dels homes, però en el cas de les dones la proporció de les que tenen nacionalitat estrangera és lleugerament inferior, del 22%, cosa que implica que la població amb nacionalitat estrangera està lleugerament masculinitzada.

Tal com apunta les xifres referents a l'any 2021 de l'INE, cal destacar que més de la meitat de la població estrangera prové del continent africà, i molt particularment del Marroc. En aquest cas, del total de 2.277 residents que procedeixen dels països africans, 1.333 són homes

i 988 són dones. Veiem doncs que aquest grup de població està més marcadament masculinitzat.

6.2. Protocol dels serveis socials comunitaris bàsics i col·laboració institucional per a la millora de l'atenció a les víctimes de violència masclista al municipi

L'ajuntament de Felanitx disposa d'un recurs d'actuacions o mesures específiques en relació al tractament del tema de la violència de gènere. El novembre del 2016, es va crear la taula de coordinació contra la violència masclista amb una gran diversitat d'agents i institucions participants: centres educatius d'Educació Primària i Secundària, Serveis Socials, Igualtat i altres departaments municipals, guàrdia civil, centre de salut, policia local, representants dels partits polítics del consistori, associació Felanitx per la Igualtat, Espai de dones, IBDona, entre d'altres.

A la taula es va acordar la creació d'una comissió tècnica amb la participació dels serveis que atenen directament les víctimes. En aquesta comissió es va abordar de manera coordinada la problemàtica de la violència de gènere al municipi de Felanitx i es treballa per millorar la intervenció directa amb les dones.

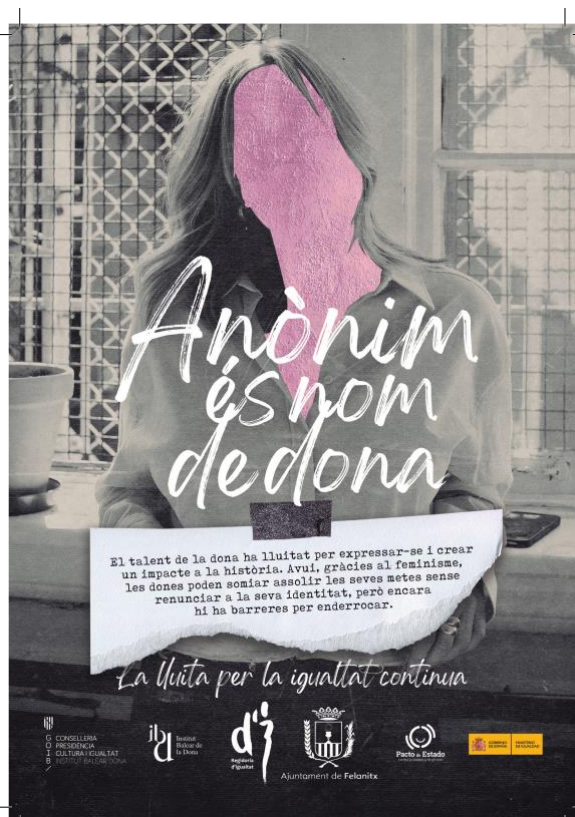
Una de les tasques d'aquesta comissió ha estat elaborar un Protocol dels serveis socials comunitaris bàsics i col·laboració institucional per millorar l'atenció a les víctimes de violència masclista al municipi. Aquest protocol compta amb un marc normatiu, una explicació detallada de l'assistència a les víctimes des dels serveis socials del municipi (intervenció interdisciplinària, professionals de referència, objectius i elements a considerar, circuit a seguir, vies d'entrada, procediment d'atenció, actuació en cas de valoració de risc, pla d'atenció individual), atenció a les persones agressores, centres i prestacions disponibles, procediments per a la coordinació de l'atenció en cas de violència de gènere, coordinació institucional i bibliografia.

L'octubre del 2018 es va acordar crear una comissió d'igualtat amb la finalitat de treballar temes de prevenció i sensibilització. Aquesta comissió està formada per representants dels centres educatius, l'associació de Felanitx per la Igualtat, l'Espai de Dones, la Creu Roja, i tècnics/ques de les àrees de joventut, serveis socials, igualtat i cultura de l'ajuntament.

Es disposa d'un reglament d'organització i funcionament de la taula local de coordinació contra la violència masclista, la comissió tècnica i la comissió d'igualtat del municipi de Felanitx, aprovat l'any 2021.

6.3. Actuacions en matèria de prevenció de la violència de gènere y promoció de la igualtat realitzada des del consistori de Felanitx

A través de la Regidoria d'Igualtat de l'Ajuntament de Felanitx s'han promogut diferents

campanyes per al foment de la igualtat i la prevenció de la violència masclista adreçada a la ciutadania, coincidint amb les dates commemoratives; a tall d'exemple presentem una mostra dels cartells emprats.

El 8 de març, dia internacional de la dona, del 2022 va sortir la campanya "Anònim és nom de dona", amb l'objectiu de reivindicar que moltes dones, al llarg de la història han hagut de renunciar a la seva identitat per poder destacar, perquè se les tingui en compte o per poder entrar en certs cercles que estaven reservats als homes.

El 15 d'octubre de 2021, dia internacional de la dona rural. S'elabora la cartellera següent conjuntament amb unes entrevistes personals i la composició d'un vídeo, per donar visibilitat al paper que la dona desenvolupa al sector primari i poder comptar amb les seves experiències narrades en primera persona.

El dia 11 de febrer del 2022, dia internacional de les dones i els nens a la ciència. Amb l'objectiu de fomentar una participació més gran de la dona dins de les àrees STEM, es publica aquesta campanya, per contribuir i comptar amb referents femenines al municipi.

Amb motiu del dia internacional per a l'eliminació de la violència contra les dones, l'ajuntament de Felanitx presenta la campanya "Samarretes per al canvi" amb l'objectiu de visibilitzar aquesta xacra social i fer prendre consciència a la societat que tots i totes som agents del canvi i que hem de fer front de manera contundent a la violència masculista.

7. Resultats, anàlisi i avaluació de les enquestes

Una vegada iniciada l'enquesta cal destacar que la majoria de joves que han participat de l'estudi son noies, seguit d'un 25% de nois i finalment comptem amb un 11% de joves de gènere no binari.

La distribució per edats correspon a la distribució real dels cursos, amb alumnat entre 12 i 20 anys o més. Cal matisar que la mitjana d'edat se situa en un punt central, entre els 14 i els 17

anys. I aquesta correspondència es confirma, sent així els percentatges més elevats amb un 21,09% els alumnes de 2n de l'ESO, un 18,83% els alumnes de 4t de l'ESO, igualat amb els alumnes dels cicles formatius amb un 17,9%.

Una altre característica a tenir en compte és l'equilibri de participació dels dos centres, sempre que es tingui en compte que Es Lledoner és un centre educatiu concertat amb una capacitat d'alumnat inferior al de l'IES Felanitx. La col·laboració dels professors va fer possible que la gran majoria de les enquestes completades fossin vàlides, amb un percentatge de l'11% d'enquestes no vàlides per inconsistència de les respostes o no finalització, habitual en alumnes d'aquestes edats quan es tracta d'enquestes anònimes.

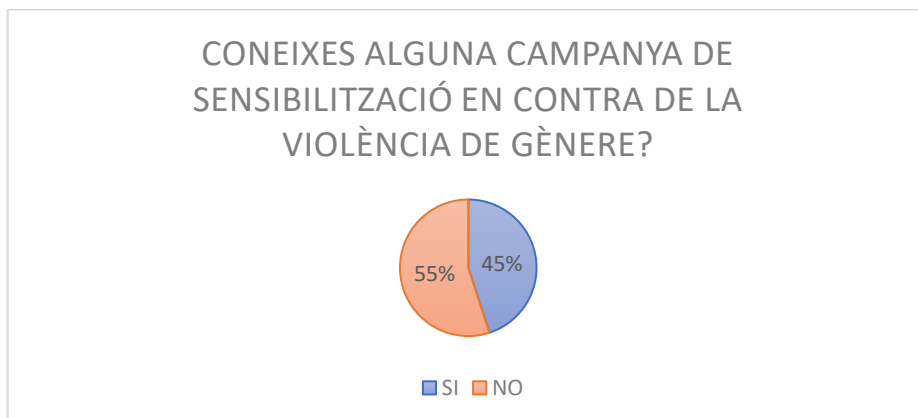
La identificació dels nuclis de població de residència no d'alta fiabilitat, fa que moltes vegades, dins del mateix municipi, els empadronaments no coincideixen amb els habitatges habituals i per això poden no coincidir amb les xifres del padró de l'ajuntament. El major percentatge se centra en la zona de Felanitx, sent la zona més àmplia i amb més població, així com sent Es Carritxó, amb un 0% de joves la zona amb menor percentatge, coincidint també amb la zona amb menor nucli de població.

Pel que fa a la nacionalitat de la mostra recollida a les enquestes, comptem amb un 82% d'alumnes de nacionalitat espanyola i amb un 18% d'alumnes de nacionalitat estrangera. Hem volgut fer referència a la nacionalitat a causa del gran percentatge de persones estrangeres residents al municipi i de la gran diversitat cultural que això representa referent a l'objectiu de l'estudi.

Un 18,30% dels joves enquestats consideren que mantenen una relació estable.

Un cop finalitzada la identificació de l'alumnat del mostreig, la qual s'ha pogut veure de manera resumida, ens endinsem en l'anàlisi dels coneixements sobre la violència de gènere i temes directament relacionats. Pel que fa al coneixement que l'alumnat té quant a campanyes de sensibilització contra la violència masclista i foment de la igualtat, tal com es recull al gràfic 2, més de la meitat (55%) de l'alumnat que ha participat a l'enquesta no són coneixedors de les campanyes de sensibilització. D'altra banda, l'alumnat que sí n'està assabentat, ha estat dins l'àmbit educatiu i a través de les xarxes socials.

Gràfic 2. Coneixes alguna campanya de sensibilització en contra de la violència de gènere?

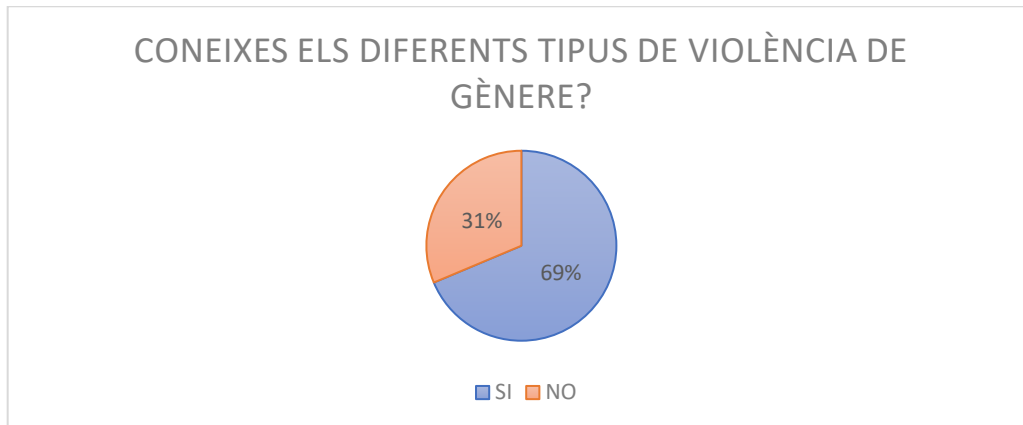
Taula 2. On les has conegut?

ON LES HAS CONEGUT?	
CLASSE	30,19 %
XARXES SOCIALS	27,71 %
TELEVISIÓ	12,07 %
RADIO	0,15 %
ALTRES	29,88 %

Les definicions més habituals que apareixen sobre els tipus de violència són entre maltractaments físics, psicològics i sexuals. Pel que fa a la pregunta que s'estableix al gràfic 3, l'alumnat en un percentatge molt elevat (69%) són coneixedors dels diferents tipus de violència de gènere. Entre les respostes facilitades a la pregunta oberta de “anomena algun tipus de violència de gènere” diferencien entre la violència física, psicològica i la sexual.

Les definicions més habituals que apareixen sobre els tipus de violència són entre maltractaments físics, psicològics i sexuals. La reacció a la pregunta del gràfic 3, un 69% de l'alumnat identifiquen els diferents tipus de violència de gènere. Entre les respostes facilitades a la pregunta oberta de “anomena algun tipus de violència de gènere” diferencien entre la violència física, psicològica i la sexual.

Gràfic 3. Coneixes els diferents tipus de violència de gènere?

Un 55% de l'alumnat enquestat admet ser coneixedor dels estereotips de gènere. Els rols tradicionals de gènere i els estereotips, juntament amb la divisió de les tasques entre els homes i les dones tenen una gran influència dins la nostra societat. Potser per la seva quotidianitat i l'acceptació social són difícils de reconèixer. Els alumnes i les alumnes van nomenar alguns estereotips que, per a ells, van ser referents i van reconèixer com a tal; els més destacats i repetits han estat “els homes són valents”, “les dones són presumides”, “les dones són més febles que els homes”, “els homes són més forts que les dones”, “els homes no ploren”, “el color rosa és per a les nenes i el blau per als nens”, “els homes són els que han de donar ~~fer~~ el primer pas”, la relació de la pràctica de determinats esports o treballs amb el gènere.

Gràfic 4. Coneixes els estereotips de gènere?

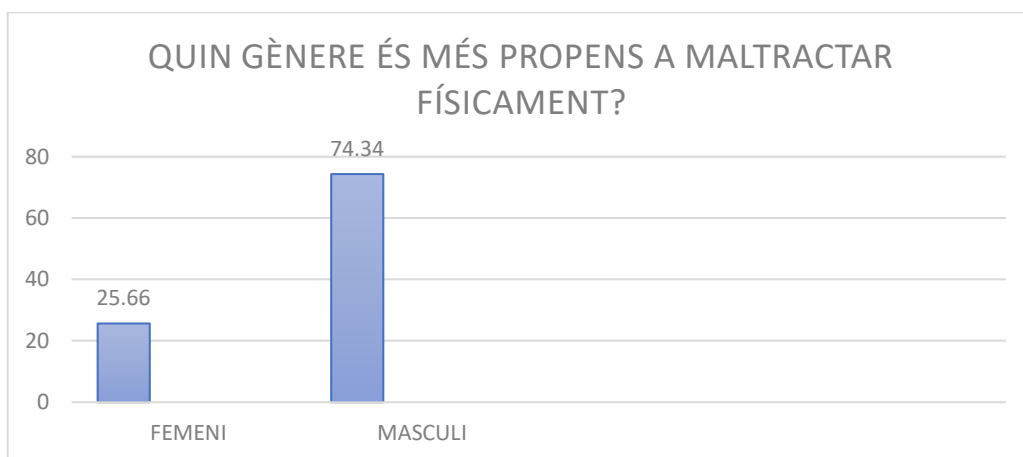

Per l'enquesta realitzada als/les adolescents, quant a la seva percepció de qui executa el maltractament físic predomina la resposta que fa referència al sexe masculí (Gràfic 5), per altra banda, quan ens referim a la violència psicològica, la seva visió és diferent i ho

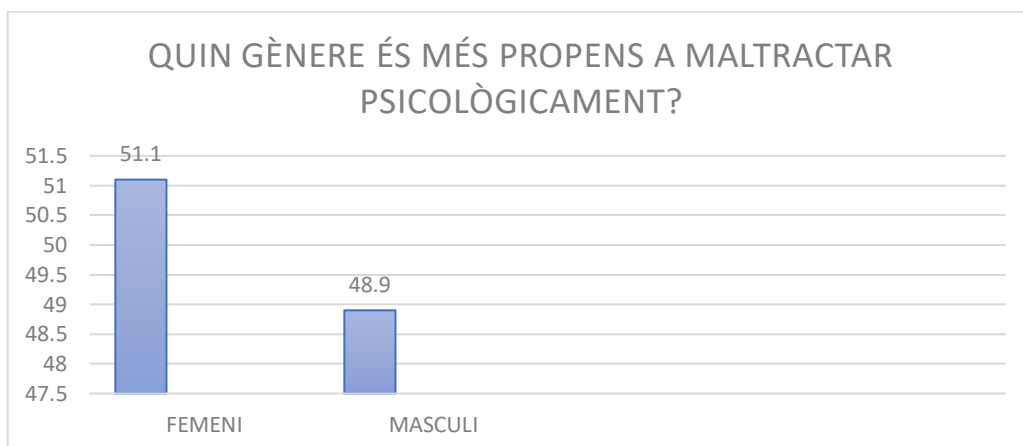

relacionen més amb sexe femení; és important destacar que no cal referència a violència de gènere, sinó que es parla simplement de violència, ja que s'ha de tenir en compte, que d'acord amb les definicions que es recullen a la legislació, només hi ha un maltractador, que és l'home (Gràfic 6).

Gràfic 5. Quin gènere és més propens a maltractar físicament?

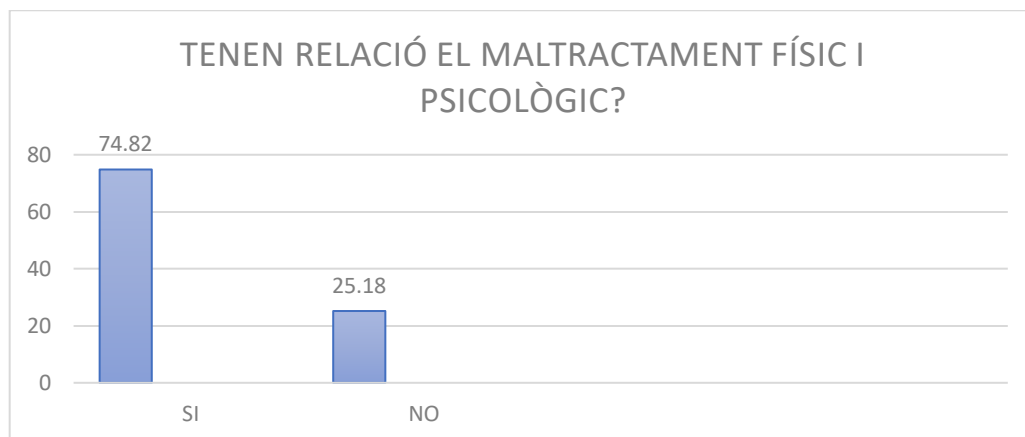

Gràfic 6. Quin gènere és més propens a maltractar psicològicament?

Els resultats obtinguts que apareixen al gràfic 7, apunten que la majoria dels/les adolescents i joves relacionen el maltractament psicològic amb el maltractament físic. No sempre es produeix violència física, però la violència física sempre va acompanyada de la violència psicològica i emocional, entenent-se així el maltractament com un procés i no un fet aïllat o puntual.

Gràfic 7. Tenen relació el maltractament físic amb el psicològic?

A la tabla 3, on seguim recollint informació sobre les diferents sensacions i percepcions dels adolescents en relació en aquest tema, un 70,22% dels alumnes enquestats consideren que hi ha un risc important entre els joves d'aquestes edats de patir violència de gènere. Davant la pregunta oberta dirigida als tipus de maltractaments que més freqüentment poden patir els adolescents en les seves relacions, les seves respostes van ser més dirigides al que és el ciberbullying, el control a través de les xarxes socials, però sense deixar de banda la violència psicològica i física.

Taula 3. Les relacions entre adolescents pateixen risc de maltractaments.

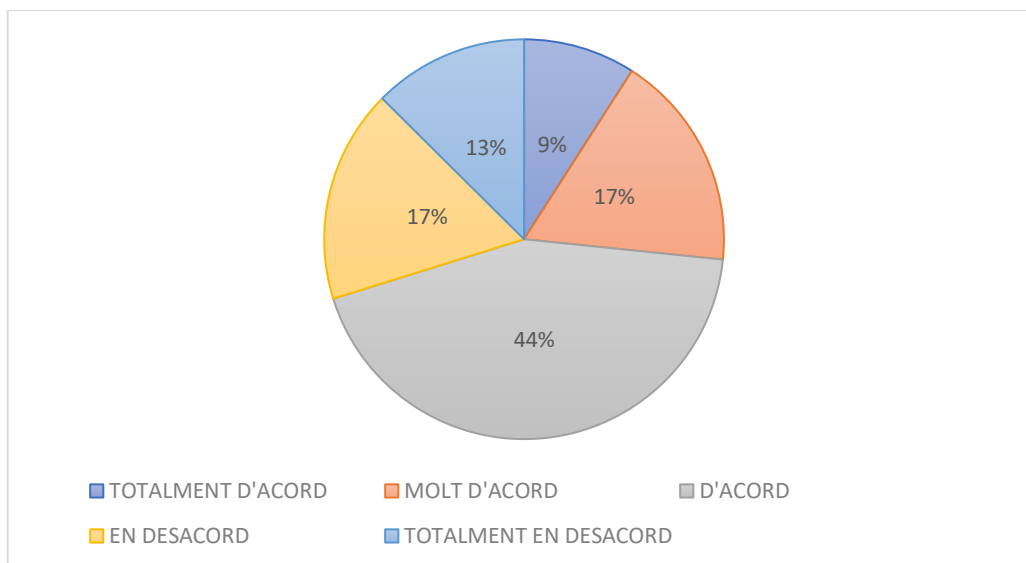
LES RELACIONS ENTRE ADOLESCENTS PATEIXEN RISC DE MALTRACTAMENT?	
SI	70,22 %
NO	29,78 %

La violència masclista és una violència que parteix d'una ideologia, l'estructura patriarcal, i es basa en les tradicions, creences i costums que afavoreixen i mantenen les desigualtats entre els sexes.

Són molts els mites que aborden el tema de la violència. Aquests mites són definits conceptualment, per Bosch i Ferrer (2022), “*com a creences estereotipades sobre aquesta violència que són generalment falses però que són sostingudes àmpliament i persistentment, i serveixen per minimitzar, negar o justificar l'agressió a la parella*”.

Se'ls demana als alumnes sobre aquests mites, els quals han penetrat en les creences de la societat malgrat haver estat aclarits i desmentits en nombroses ocasions per diferents investigadors.

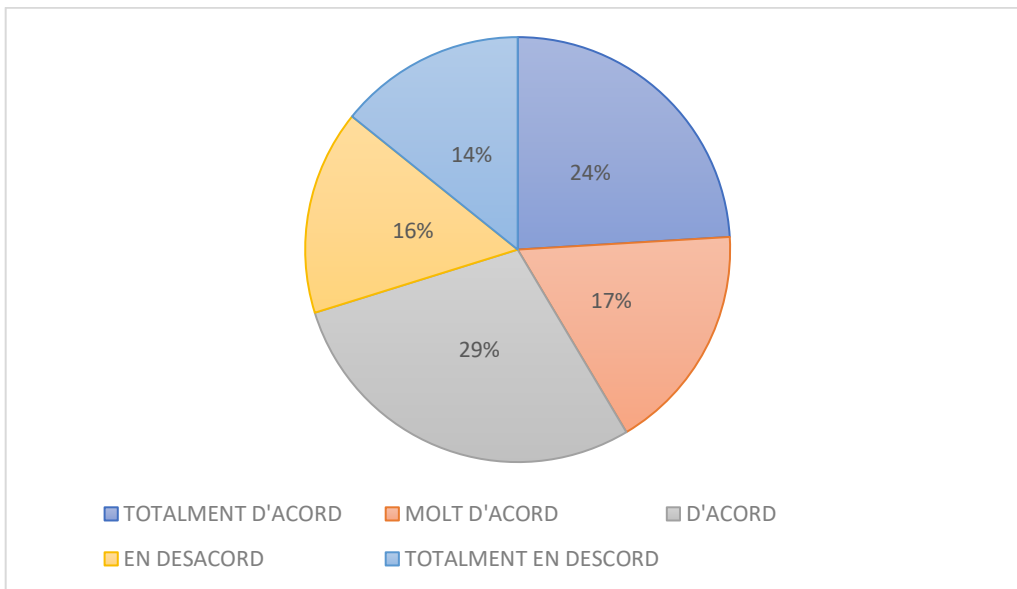
Gràfic 8. Els maltractadors que maltracten a les seves parelles van sofrir maltractaments a la seva infància.

Pel que fa als mites que giren al voltant dels maltractadors, com ara *els homes que maltracten les seves parelles (o exparelles) han estat víctimes per part dels seus pares*, pregunta realitzada als alumnes (gràfic 8). Encara que es puguin donar aquests antecedents no tots els nins i les nines que viuen maltractaments es converteixen en maltractadors (Bosch i Ferrer., 2022). Les respostes van ser tals que un 70% dels enquestats es manifesten d'acord davant l'afirmació.

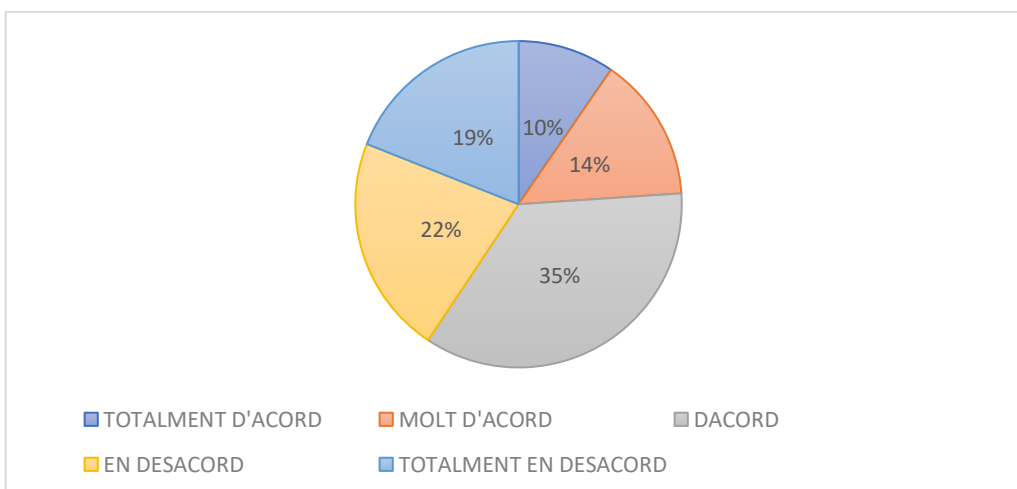
El mite dels homes que maltracten les parelles (o exparelles) són malalts mentals, és desmentit per l'Informe Mundial de la Violència i la Salut conclouent que la proporció de les agressions per la parella vinculades amb trastorns psicopatològics sol ser baix en entorns on aquest tipus de violència és comú (Bosch i Ferrer., 2022). Com podem observar al gràfic 9, malgrat que hagi estat desmentit, la idea continua persistint a les ments de la societat, en concret de la juvenil, ja que estan d'acord amb l'afirmació un 70% dels enquestats.

Gràfic 9. Els maltractadors que maltracten a la seva parella tenen problemes de salut mental.

El mite dels homes que maltracten les parelles (o exparelles) abusen d'alcohol i/o drogues. Molts investigadors afirmen que l'alcohol opera com un factor conjuntural que augmenta les probabilitats que es produeixi la violència en reduir les inhibicions, ennuvolant el judici, però no és la causa principal de l'inici de les agressions (Bosch i Ferrer., 2022). Al gràfic 10, els resultats segueixen sent similars que als gràfics anteriors, confirmant així que els mites segueixen estant presents.

Gràfic 10. Els maltractadors maltracten a conseqüència del consum d'alcohol i/o drogues.

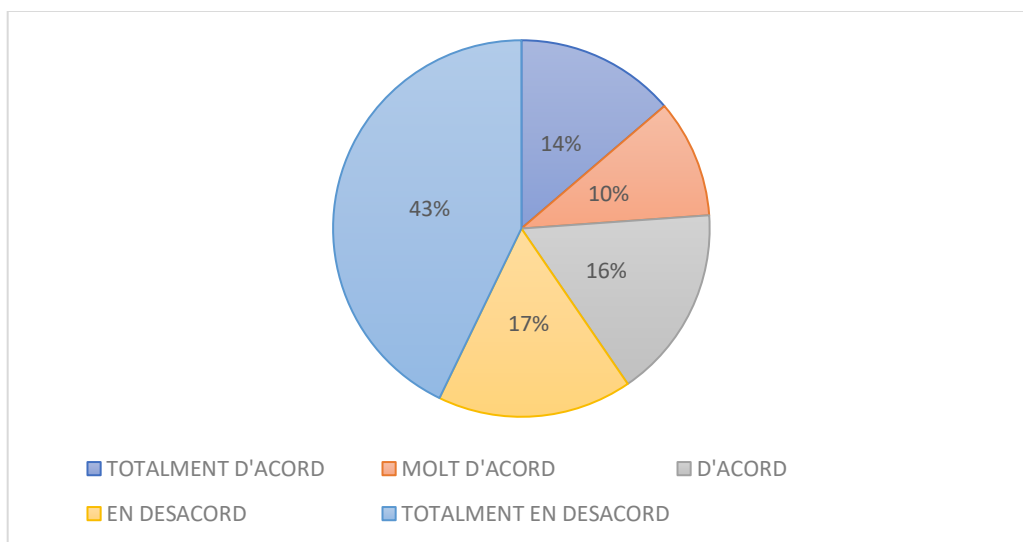

Referent als mites centrats en les víctimes, com si les dones pateixen violència de gènere alguna cosa hauran fet per provocar-ho, així com afirmen Bosch i Ferrer, 2022 a l'article titulat Nou mapa dels mites sobre la violència de gènere al segle XXI ,

La Declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona, va col·locar la violència contra les dones en el marc dels Drets Humans, explicitant que les dones tenen dret a gaudir dels drets i llibertats fonamentals i que aquests siguin protegits, i que les diferents formes de violència contra les dones són violacions dels drets humans (Heyzer, 2000).

La Declaració i la Plataforma d'Acció de Beijing (ONU, 1995) va subratllar que la violència contra la dona és alhora una violació dels drets humans de les dones i un obstacle per al ple gaudi de tots els drets humans per part de les dones (p. 550)

Gràfic 11. Un maltractador no maltracta sense motiu, la víctima haurà fet alguna cosa per provocar-ho.

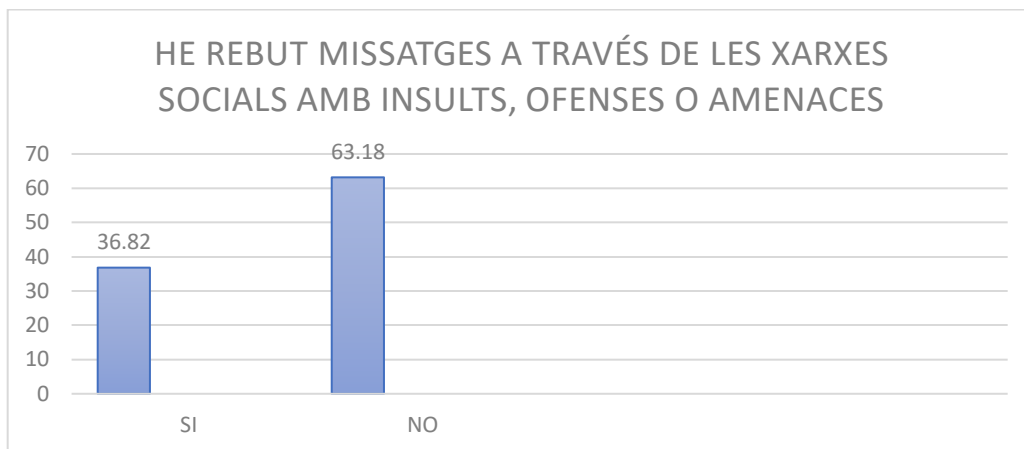

No és així quan es parla d'un altre mite com: Un maltractador no maltracta sense motiu, la víctima haurà fet alguna cosa per provocar-ho; com poder observar en el gràfic 11 el resultat és molt diferent dels resultats anteriors, amb un percentatge del 60% d'adolescents en contra d'aquesta afirmació.

Per acabar, s'han fet algunes preguntes als joves enfocades a les seves vivències lligades amb el tema de la violència.

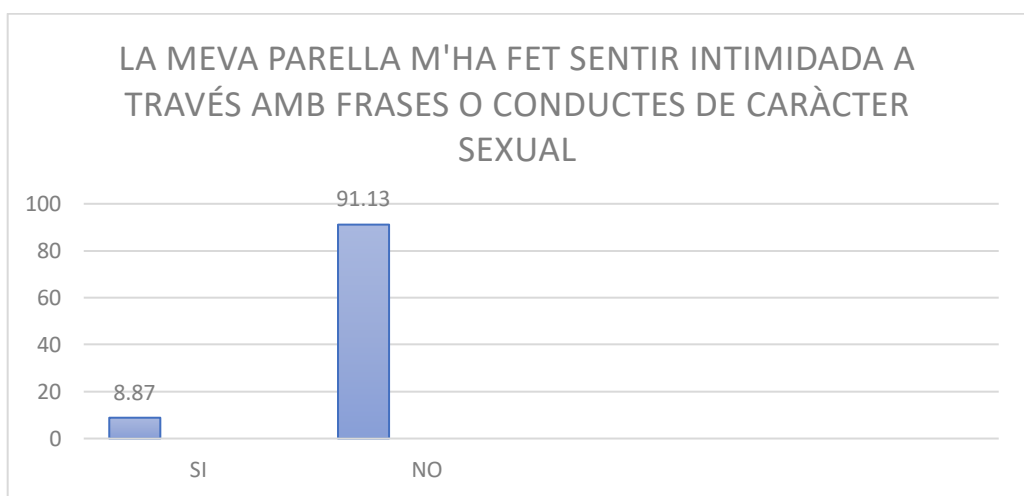
Tal com mostra els resultats del gràfic 12, tan sols un 36,82% reconeixen haver rebut missatges a través de les xarxes socials amb contingut ofensiu, insults i amenaces.

Gràfic 12. He rebut missatges a través de les xarxes socials amb insults, ofenses o amenaces.

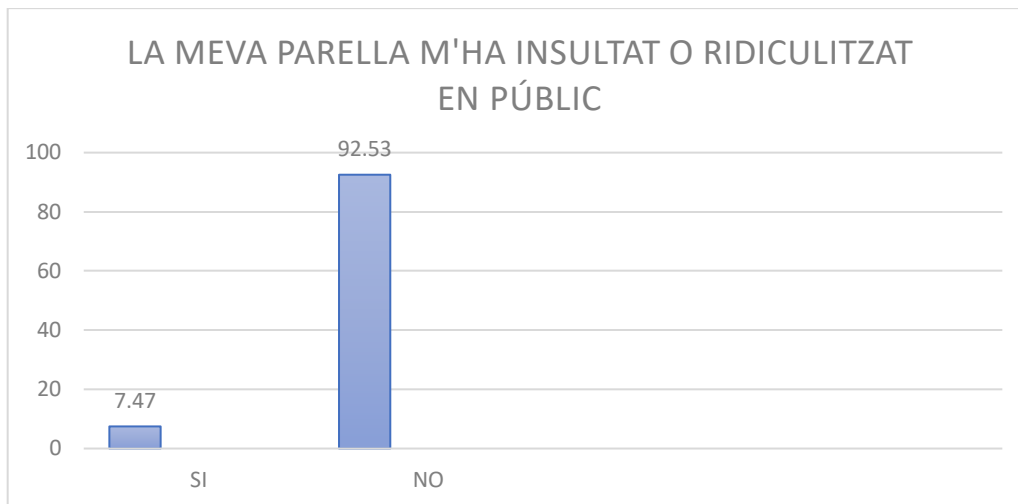

En l'àmbit de la parella, un 8,87% reconeixen haver-se sentit intimidat o intimidada a través de frases, insults o conductes de caràcter sexual (Gràfic 13). Molt similar a aquest percentatge, amb un 7,47%, l'alumnat enquestat reconeix que la seva parella els ha insultat o ridiculitzat en públic (Gràfic 14)

Gràfic 13. La meva parella m'ha fet sentir intimidada amb frases, o conductes de caràcter sexual.

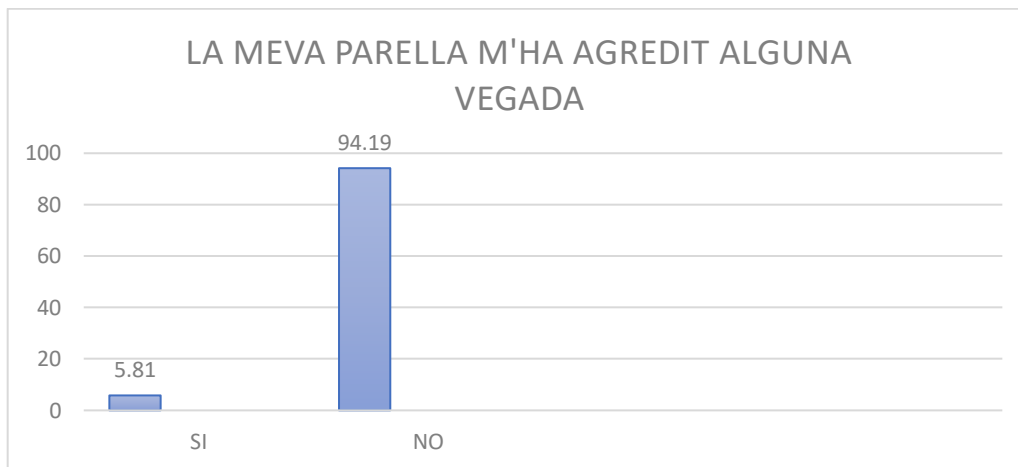

Gràfic 14. La meva parella m'ha insultat o ridiculitzat en públic.

Només un 5,81% reconeix haver patit agressions, alguna vegada, per part de la seva parella (gràfic 15).

Gràfic 15. La meva parella m'ha agredit alguna vegada.

8. Resultats, anàlisi i avaluació de les entrevistes

Durant els mesos de novembre i desembre del 2021 es van realitzar un total de sis entrevistes, amb la finalitat de conèixer la perspectiva professional de la realitat de la violència de gènere en la població adolescent i de quina manera s'aborda la prevenció, la intervenció i l'atenció d'aquest col·lectiu.

Aquestes entrevistes foren elaborades i estructurades de manera que la mateixa bateria de preguntes poguessin ser respostes per professionals de diferents serveis i àmbits. D'aquesta manera, l'execució de les entrevistes focals s'elaborà seguint l'estructura següent. Inicialment s'establí un contacte a través del correu electrònic, exposant l'objecte d'estudi i sol·licitant la participació del professional a través d'una entrevista; una vegada s'acceptava la proposta, s'acordava un dia i es procedia a la realització de la mateixa. En el moment de l'entrevista, en primer lloc es dona peu a les presentacions, es fa una breu descripció de l'estudi i es convida a el/la professional a explicar breument el seu lloc de treball i les seves funcions. Es procedeix a la realització de la bateria de preguntes, que són les següents:

- A la societat actual, li costa associar la violència de gènere amb l'adolescència?
- Creus que les famílies són conscients que la violència de gènere en els/les adolescents és un problema amb el qual es poden afrontar?
- Com creus que pot detectar una família que la seva filla o el seu fill està patint aquesta situació?
- S'ha pogut detectar més incidència de la violència de gènere a l'actualitat, amb les noves generacions, o hi ha hagut un retrocés?
- Creus que els/les adolescents reben suficient informació sobre la prevenció i actuació davant la violència de gènere?
- Realment la violència de gènere és un problema dintre de la població juvenil?
- Com es manifesta aquest problema entre els/les joves?
- Com influeixen els nous models socials com la música, pel·lícules, sèries, en la reproducció d'aquestes conductes?
- Quines podrien ser algunes de les primeres senyals d'alarma que es podrien detectar dintre del teu àmbit, que un/una adolescent és víctima de violència de gènere?

Iniciem les entrevistes emmarcant l'objectiu del projecte i sobretot fent referència a les paraules clau que representen aquest estudi que són la violència de gènere i la joventut, i demanant que ens donin el seu punt de vista sobre la seva relació. La majoria de les expertes i experts a qui se'ls ha demanat per aquest tema, fan èmfasi que, a dia d'avui, la societat no relaciona la violència de gènere amb els joves, que els mitjans de comunicació reflecteixen

les problemàtiques de la societat. La societat té consciència de l'existència i la gravetat d'aquest problema, però es relaciona més freqüentment amb dones adultes, també se sol caure en l'error de relacionar-ho amb violència física i no amb aspectes més actuals com les amenaces, intimidacions, abusos psicològics i mitjançant les xarxes socials.

Quan es pregunta per la consciència de les famílies davant la possibilitat que es converteixi en un problema al qual s'hi han d'enfrontar; la majoria de les expertes apunten que no, que ni els familiars ni els mateixos joves en són conscients, però que tampoc no és bo generalitzar. El policia tutor remarca que aquelles persones, joves o adults, que la violència de gènere ha estat present a les seves vides, directa o indirectament, també consideren la violència de gènere com una problemàtica social i real.

Quan es pregunta per la manera com les famílies poden detectar si les filles o els fills adolescents estan patint violència de gènere per part de les parelles o exparelles, el grup d'expertes considera que no és fàcil poder detectar-ho, si d'entrada no s'és conscient que pugui passar; així i tot hi ha alguns indicadors, en que la majoria coincideixen, com el canvi sobtat d'actitud, tancament a la comunicació familiar, distanciament. També esmenten que, si es fa una feina intrafamiliar prèvia, és més fàcil poder detectar aquests canvis d'actituds, així com treballar els valors com poden ser el respecte, l'escolta activa, o introduint ítems del que és una parella saludable, etc.

En relació a la freqüència d'una major incidència de violència de gènere entre les noves generacions, o si hi ha hagut una reculada, es considera que el percentatge ha pujat de manera escabrosa; les professionals coincideixen amb aquest augment i també que gràcies a les xarxes socials ,actualment hi ha més visibilitat i menys por a l'exposició i denúncia de la violència de gènere, però també, algunes recalquen que les pròpies xarxes socials que beneficien, també perjudiquen, ja que són una nova via d'accés a les víctimes i han desenvolupat nous mètodes de violència de gènere digital.

Referint-nos a la informació que reben els joves sobre la prevenció davant de la violència de gènere, les expertes coincideixen que la informació que reben els/les joves és molta, sobretot parlant de l'àmbit escolar i també a través de les xarxes socials, però totes ressalten que la informació que reben no arriba a impactar-los i per això no es reté.

Les xarxes socials, són una eina que avui dia és molt present a les vides dels joves, l'accés a tota mena d'informació es troba a l'abast de totes i de tots, una de les qüestions que se'ls va

plantejar, va ser com poden influir els nous models socials com la música, pel·lícules, sèries, en la reproducció de les conductes de violència de gènere; la gran majoria d'expertes va coincidir que hi ha una sexualització del cos femení i sobreexposició i cosificació de la sexualitat femenina, que es normalitzen algunes conductes sexuals que no ajuden a la conscienciació del que és el masclisme, que s'accepten missatges negatius que degraden la dona, sobretot a la pornografia. Però també és important destacar que les expertes de l'àrea d'educació així, com també la psicòloga dels serveis socials, que hi ha l'altra cara de la moneda, amb referents, música, sèries, missatges i contingut feminista, de gènere, etc.

9. Resultats, anàlisi i avaluació de les taules rodones.

S'han realitzat una sèrie de reunions amb una part de l'equip directiu dels centres de secundària del municipi de Felanitx, per donar a conèixer la realització del present estudi i sol·licitar la col·laboració pel seu desenvolupament. Per una part es demana la possibilitat de lliurar l'enquesta entre el seu alumnat durant l'horari lectiu, i per altra banda, es sol·licita la selecció d'alumnes claus, per poder realitzar una entrevista conjunta semiestructurada, però es deixa a criteri del centre la selecció del participants. Es proposà que aquests grups es dividissin per edats i per curs, i finalment s'elaboraren tres grups diferents d'entrevistes, sent així el primer grup, compost per un jove de 17 anys i una jova de 17 anys que cursen 2n de Batxillerat a l'IES Felanitx. Un segon grup compost per dues joves de 12 i 13 anys que cursen 1r i 2n ESO respectivament i un jove de 13 anys que cursa 2n ESO a l'IES Felanitx. Un tercer grup format per dues joves de 14 anys que cursen 4t ESO, i dos joves de sexe indefinit, de 14 i 15 anys respectivament, que cursen 3r ESO al Lledoner.

Una vegada es concretada la cita pel desenvolupament de les entrevistes, realitzades en el centre educatiu, dintre de l'horari escolar; s'emmarca la finalitat de l'estudi i es procedeix a la lectura de les preguntes o temes de debat que seran plantejades durant el procés. Es decideix que s'avanci aquesta informació per fer front a les possibles resistències o incerteses que pot generar l'entrevista i, així crear un clima de confiança i seguretat.

Les entrevistes estaven organitzades amb una sèrie de preguntes dissenyades amb la finalitat de poder donar resposta als objectius específics plantejats inicialment a l'estudi.

A cada grup es plantejarà la mateixa guia de preguntes i es treballarà seguint la mateixa dinàmica, per arribar a unes conclusions adients.

Les preguntes estan redactades de forma senzilla, adaptades al nivell de la població a qui van dirigides i les present a continuació:

- Què és per a tu el maltractament a la parella?
- Quin tipus de maltractament coneixes?
- Quins creus que són els motius de maltractament a la parella?
- Per què creus que una persona maltractada per la seva parella segueix amb ella?
- Creus que les persones properes a una parella, que conviuen amb la violència, poden impedir aquesta situació?
- Quasi sempre és l'home el que maltracta a la dona. Per què creus que sempre és així?
- Què penses que pots fer tu per impedir la violència de gènere?
- Com actuaries si una amiga o companya t'informés que sofreix violència de gènere?
- Si tu fossis la persona maltractada, a qui acudiries?
- Quina formació has rebut dintre de l'àmbit educatiu sobre educació sexual, LGTBI, violència de gènere? Quines? Consideres que és suficient?
- Si haguessis d'informar d'un maltractament, quin professional seria el més idoni?

A continuació, a mode d'anàlisi de les respostes proporcionades per l'alumnat durant les entrevistes, es pot remarcar que fent referència al que pensen del maltractament a la parella, tots ells no tan sols fan referència al maltractament físic sinó també tenen en compte el maltractament psicològic el xantatge, la manipulació, els insults, etc.

És evident, pel discurs dels/les joves, que tenen coneixement i saben diferenciar entre el maltractament físic i el psicològic, tot i que, no reconeixen altres tipus de maltractament com és el maltractament econòmic, sexual, simbòlic, etc.

Referent als motius del maltractament a la parella, les respostes no es diferencien per edat, ja que tots ells esmenten que els motius majoritàriament estan relacionats amb la gelosia. Lligada a aquesta percepció que ha expressat l'alumnat, s'han pogut vincular aquestes respostes a la construcció social del mite de l'amor romàntic, que està vinculat a una societat

patriarcal; però també amb la idea establerta de l'exclusivitat dintre de la parella, justificant aquesta forma de violència. És important tenir en compte que en el darrer grup de discussió, format per alumnes de 3r i 4t ESO, consideren que la gelosia està relacionada amb una forma d'inseguretat o baixa autoestima pel que la pateix.

Pel que fa referència a les persones maltractades que romanen amb les seves parelles, els dos grups formats per l'alumnat més jove, esmenten que la víctima sent por. En canvi, el grup format per alumnes de Batxillerat, manifesta que l'amor és la causa que motiva romandre en aquesta situació, fent al·lusió al cicle de la violència i el caràcter cíclic del maltractament cap a les dones, on s'interrelacionen diversos factors tals com les característiques del maltracta, els recursos materials i socials, les actituds de les dones, la por, etc.

Els/les participants que donen resposta a la pregunta sobre si creuen que poden impedir la situació de violència dintre d'una parella propera a ells, afirmen que sí seria possible que ells mateixos intervinguessin o bé amb el maltractador o amb la víctima; exceptuant una de les participants que afirma que no ho creu possible, ja que les conseqüències d'aquesta intervenció poden afectar a la víctima.

Aquests joves no tenen present l'aïllament social que suposa per a una víctima veure's sotmesa a una situació de maltractament.

Quan es demana als/les joves per què quasi sempre és l'home el que maltracta a la dona, la seva percepció és que aquesta situació és un fet del passat, que perdura dins la societat a través del masclisme i apunten als rols de gènere i estereotips tradicionalment assignats a dones i homes per explicar que la violència cap al sexe femení s'ha mantingut.

Referent a les actuacions que els/les joves poden fer per fer front a una situació de violència de gènere, molts d'ells i elles pensen que seria possible evitar la situació fent reflexionar a la víctima, cal destacar que una de les entrevistades exposa les seves vivències front a la violència de gènere, afirmant que ha estat víctima amb la seva ex parella i que actualment encara sofreix les conseqüències. Davant aquesta resposta, podem entendre que la detecció i la reacció davant la violència masclista s'entén a partir de l'experiència i no amb la dotació d'eines i estratègies per fer front a aquesta situació. Únicament, un dels participants assenyala que el número de telèfon 012 és un recurs important davant aquest tipus d'accions.

Per fer front a una situació de violència masclista la resposta més generalitzada és el sentiment i la relació d'amistat, concebut com a element clau per reclamar una ajuda o la necessitat de compartir el que ha succeït; encara que la família també pot jugar un paper molt important. Per altra banda, quan es parla de professionals de referència per acudir en situació de maltractament, tots els alumnes entrevistats no consideren que la figura del policia sigui una bona opció o que les pugui ajudar a resoldre el problema.

Finalment es demana per la formació rebuda dins l'àmbit educatiu sobre educació sexual, LGTBI, violència de gènere, i si consideren que és suficient. Les respostes que s'extreuen, són que la formació rebuda a nivell educatiu pareix insuficient, ja que l'alumnat no identifica clarament quina és la formació rebuda, i la considera insuficient. Es pot intuir que la formació no es presenta a nivell estratègic i s'ofereixen alguns tallers o xerrades de manera puntual al llarg del curs.

10. Conclusions

Es presenten a continuació les conclusions i propostes derivades dels resultats que s'analitzen de l'estudi sobre la incidència de la violència de gènere a l'adolescència al municipi de Felanitx (Mallorca), les dades del qual es van recollir l'any 2022. He d'apuntar que els resultats que s'exposen a les conclusions següents fan referència a la població adolescent entre 12 i 20 anys, cursant l'Educació Secundària Obligatòria, Batxillerat i Formació Professional. També s'han tingut en compte els resultats obtinguts mitjançant les entrevistes realitzades als experts i les expertes que treballen en el nucli de població.

Partint de la premissa que la violència masclista constitueix una de les manifestacions més extremes de desigualtat de poder entre homes i dones, i representa un obstacle greu per al respecte dels drets humans fonamentals, la violència de gènere segueix sent un greu problema a la nostra societat. És cert que s'han produït, en els últims anys, avanços en matèria legislativa i moviments socials, que reflecteix el rebuig social davant aquesta problemàtica, sorprèn que, entre la població més jove, les dades estadístiques apunten un creixement de la violència de gènere entre aquest nucli de població. Es planteja així una regressió social a l'estat d'igualtat entre dones i homes, especialment entre els i les joves, malgrat haver crescut sota els fonaments de la igualtat de drets, no poden identificar la violència masclista, doncs, han associat la igualtat formal com a sinònim d'igualtat efectiva i real.

A nivell local, davant la percepció notòria de l'augment de les demandes d'ajuda i detecció de casos de violència de gènere entre les joves del municipi, sorgeix la necessitat real de poder dur a terme la realització d'un estudi que reflecteixi la situació de partida de la realitat local, i posteriorment, per una banda, poder establir les línies estratègiques en matèria de prevenció i sensibilització, i per altra banda, la millora de l'atenció de les joves establint un protocol específic per abordar l'atenció a les víctimes de violència masclista .

D'acord amb el plantejament i els objectius definits en aquest estudi, hem considerat necessari analitzar els resultats, tant de les enquestes com de les entrevistes als professionals. Hem pogut concloure en línies generals que:

- Pel que fa a les campanyes de sensibilització en matèria d'igualtat i prevenció de la violència de gènere, els i les joves no són capaços d'identificar-les, per això el missatge que es transmet a través d'elles, entenem que no està arribant a aquest col·lectiu. En la mateixa línia, els i les professionals argumenten que la informació que es proporciona als joves, gràcies a la digitalització de la informació, és quantiosa i abundant, però també admeten la dificultat del processament d'aquesta informació per part dels joves.
- Els i les adolescents són coneixedors de la violència masclista i de les seves diferents tipologies, però no ho identifiquen com una problemàtica social i col·lectiva.
- Pel que fa als mites i estereotips que giren al voltant de la perpetuació de la violència masclista, els i les joves tenen interioritzat la justificació dels maltractaments, relacionant-ho amb el model de l'amor romàntic, convertint-se així en accions justificades per factors externs a la pròpia persona maltractadora.
- Pel que fa al paper que juguen les xarxes socials, podem apuntar la incidència de noves formes de violència de gènere com un fet irrefutable. L'ús massiu de les tecnologies de la societat més jove ha propiciat la normalització de la violència de control.
- Per finalitzar, malgrat que els i les professionals i les dades estadístiques mateixes afirmen l'augment de la violència masclista entre la població adolescent, aquests no la perceben com a tal.

A tall de conclusió podem apuntar que els objectius perseguits en aquesta investigació han estat assolits. Si bé compta amb una mostra representativa d'un 61,60% d'alumnes enquestats i la realització de set entrevistes a professionals.

Després de l'anàlisi dels resultats, una de les propostes que ens plantegem que podrien haver millorat la qualitat dels resultats és poder establir qüestionaris adaptats a franges d'edat establertes. Les entrevistes als professionals han resultat molt profitoses i potser podria haver resultat millor la realització de grups de discussió entre els mateixos professionals, per fomentar les interaccions i reflexionar conjuntament sobre la temàtica.

11. Bibliografia

Ajuntament de Felanitx. (2021). *Diagnosi per l'elaboració del pla local d'igualtat de l'Ajuntament de Felanitx*.

Ajuntament de Felanitx. (2021). *Historia*.

<http://felanitx.org/web/es/visitante/historia-tradiciones-y-leyendas/historia/>

Bosch-Fiol, E., Ferrer-Pérez, V. (2012). *Nuevo mapa de mitos sobre la violencia de género en el siglo XXI*. Universidad de las Islas Baleares.

<https://www.psicothema.com/pdf/4052.pdf>

Butlletí Oficial de les Illes Balears. (16 maig 2021). Secció III. Altres disposicions i actes administratius. Núm. 36. Fascicle 48 – Sec III. – Pàg 9597.

Correa, N. (2019). *Mutilación Genital Femenina: conocimiento y prevención desde Atención Primaria*. Máster Interuniversitario de bioética y bioderecho, Trabajo Fin de Máster.

Tenerife: Universidad La Laguna.

<http://www.ciberindex.com/index.php/et/article/view/e12662>

Fundació IRES., (2021). *Mòdul III Atenció amb adolescents víctimes de violència de gènere*.

Gobierno de México. (2015). *¿Qué es la adolescencia?*
<https://www.gob.mx/salud/articulos/que-es-la-adolescencia>

Institut Nacional d'Estadística. (2021).
<https://www.ine.es>

Llei orgànica 1/2004. *Agencia Estatal Bolletí Oficial de l'Estat*.
<https://boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2004-21760>

Ministeri de Igualtat. (2020). *Mutilació genital femenina a Espanya*.
https://violenciagenero.igualdad.gob.es/violenciaEnCifras/estudios/investigaciones/2020/pdfs/Estudio_MGF.pdf

Naciones Unidas. (2022). *Declaración sobre la eliminación de la violencia contra la mujer*.
<https://www.ohchr.org/es/instruments-mechanisms/instruments/declaration-elimination-violence-against-women>

Organización Mundial de la Salud – OMS/WHO (2013). *Mutilación genital femenina*.
<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/es/>

Organización Panamericana de la Salud. (2022). *Salud del adolescente*.
<https://www.paho.org/es/temas/salud-adolescente>

ONU Mujeres. (2021). *Preguntas frecuentes: Tipos de violencia contra las mujeres y niñas*
<https://www.unwomen.org/es/what-we-do/ending-violence-against-women/faqs/types-of-violence>

Ruíz, C. (2016). *Pepe y Pepa. La escalera cíclica del la violencia de género en la adolescencia*. <https://www.youtube.com/watch?v=IpaabDdQNO8>

Poncela, A. (2014). Adolescencia, crecimiento emocional, proceso familiar y expresiones humorísticas. *EDUCAR*, 50(2), pp 445-466.

<https://www.redalyc.org/pdf/3421/342132463011.pdf>

Serveis Socials Comunitaris Bàsics de l'Ajuntament de Felanitx. (2019). *Protocol dels serveis socials comunitaris bàsics i col·laboració institucional per a la millora de l'actuació a les víctimes de violència masclista al municipi de Felanitx.*

Toledo, P. (2019). *Feminicidio*. Naciones Unidas.

<http://corporacionparaeldesarrolloregional.org/wp-content/uploads/2019/10/feminicidio-naciones-unidas.pdf>

UNICEF (2016). *Female Genital Mutilation/Cutting: A global concern*. Nueva York: Fondo de las Naciones Unidas para la Infancia (UNICEF). <https://data.unicef.org/resources/female-genital-mutilationcutting-global-concern/>

UNICEF. (2020). *¿Qué es la adolescencia?*

<https://www.unicef.org/uruguay/que-es-la-adolescencia>